

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 2S/250/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7014201136
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 04. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Viliam Pohančenič
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2015:7014201136.2

Rozhodnutie

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Viliama Pohančeniča a členov senátu JUDr. Vlastimila Pavlikovského a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobcu: Advokátska kancelária JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, IČO: 36 588 725, Rázusova 1, Košice, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Námestie slobody 12, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného č. XXXX/XXXX-POOn, 54025/2014 zo dňa 16.09.2014, takto

rozhodol:

Krajský súd v Bratislave žalobu z a m i e t a.

Účastníkom sa právo na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

Konanie na správnom orgáne

Uznesením Okresného súdu Košice - okolie č. k. 14C/117/2004-31 zo dňa 18.04.2005 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Košice - okolie sp. zn. 14C/117/2004 zo dňa 25.03.2014 bol žalobca podľa § 30 O.s.p. ustanovený za zástupcu navrhovateľky Heleny Matejovej (ďalej aj len „oprávnená osoba“) v konaní o vydanie veci s príslušenstvom vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 14C/117/2004 proti odporcovi Pavlovi K?verovi.

Poskytovanie právnych služieb oprávnenej osobe bolo ukončené rozsudkom Okresného súdu Košice - okolie č. k. 14C/117/2004-283 zo dňa 11.04.2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/267/2013-319 zo dňa 20.02.2014, ktorým bol zamietnutý návrh v celom rozsahu a účastníkom nebola priznaná náhrada trov konania.

Žiadosťou zo dňa 22.04.2014 si žalobca uplatnil u žalovaného nárok na vyplatenie trov právneho zastúpenia za 26 úkonov právnej služby poskytnutých oprávnenej osobe vrátane režijného paušálu, DPH a náhrady hotových výdavkov v celkovej výške 1 548,18 eur.

Žalovaný prvostupňovým rozhodnutím č. 5518/2014-POOn, 40501/2014 zo dňa 11.07.2014 (ďalej aj len „prvostupňové rozhodnutie“) podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núde a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) a podľa ustanovení druhej časti tretej hlavy a tretej časti vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) v spojení s § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku zastavil konanie v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej

služby vykonané pred 01.01.2006 a priznal žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1 026,50 eur v celom rozsahu za 22 úkonov právnej služby vykonaných po 01.01.2006.

Proti prvostupňovému rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, o ktorom žalovaný rozhodol rozhodnutím č. 9392/2014-POOn, 54025/2014 zo dňa 16.09.2014 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie“) tak, že odvolanie zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

II. Žaloba

Žalobou doručenou Krajskému súdu v Košiciach dňa 25.09.2014, postúpenou Krajskému súdu v Bratislave uznesením č. k. 6S/115/2014/57 zo dňa 05.11.2014, sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti postupu a napadnutého rozhodnutia, ktoré žiadal zrušiť a vec vrátiť žalovanému na ďalšie konanie. Namietal, že napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci spočívajúceho v tom, že žalovaný nerozhodol o jeho odmene za úkony vykonané pred 01.01.2006, hoci to patrí do jeho výlučnej právomoci a tiež, že pri určení výšky odmeny nesprávne vychádzal z ustanovení druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (§ 14a a nasl.), hoci mal správne vychádzať z ustanovení druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (§ 9 a nasl.).

Žalobca poukázal na konanie, v ktorom bol ustanovený za zástupcu a ktoré bolo skončené rozsudkom Okresného súdu Košice - okolie č. k. 14C/117/2004-283 zo dňa 11.04.2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/267/2013-319 zo dňa 20.02.2014. Žiadosťou zo dňa 22.04.2014 požiadal žalovaného o uhradenie odmeny za zastupovanie za 26 úkonov právnej služby poskytnutých oprávnenej osobe vrátane režijného paušálu, DPH a náhrady hotových výdavkov v celkovej výške 1 548,18 eur. Pri vyčíslení odmeny vychádzal z druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. účinnej v čase jeho ustanovenia za advokáta, v zmysle ktorej sa odmena odvíjala od počtu vykonaných úkonov a hodnoty prípadne povahy veci.

Žalovaný mu priznal odmenu 1 026,50 eur vychádzajúc z druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. účinnej až od 01.01.2006, ktorá mu odmenu určovala pevnou paušálnou sadzbou bez ohľadu na skutočný počet vykonaných úkonov právnej služby. Žalobca ďalej uviedol, z čoho pozostávala jeho odmena vyčíslená žalovaným. Podľa jeho názoru je rozhodovanie o určení odmeny ustanoveného advokáta vo výlučnej právomoci žalovaného, ktorý je príslušný na konanie o nároku advokáta na odmenu a to aj pokiaľ ide o rozhodovanie o úkonoch právnej služby vykonaných advokátom pred 01.01.2006. V tejto súvislosti citoval § 15 ods. 2 a § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., z ktorých vyplýva, že jediným orgánom oprávneným rozhodovať o odmene advokáta podľa tohto zákona, je žalovaný. Žalobca tiež argumentoval tým, že „predpokladom priznania odmeny advokátovi je, že o jeho odmene nebolo rozhodnuté, že si odmenu riadne a včas uplatnil a požiadal o jej priznanie žalovaného. V posudzovanej veci o odmene žalobcu nebolo rozhodnuté, oprávnenej osobe náhrada trov konania v súdnom konaní priznaná nebola, žalobca náhradu trov konania riadne vyčísľil a o jej priznanie požiadal. V zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. bolo preto povinnosťou žalovaného o žiadosti žalobcu rozhodnúť, a to aj pokiaľ ide o úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006. Výšku odmeny žalobcu, ktorý bol ustanovený na zastupovanie súdom pred 01.01.2006, bol pritom žalovaný povinný určiť podľa ustanovení druhej hlavy druhej časti advokátskej tarify.“

Názor žalovaného o nemožnosti postúpiť vec príslušnému orgánu podľa žalobcu neobstojí, pretože nemožnosť postúpenia veci príslušnému orgánu je obligatórnou podmienkou zastavenia konania v zmysle § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku a to iba v prípade neexistencie takéhoto orgánu. Žalovaný mal rozhodnúť o postúpení veci príslušnému súdu. Ak príslušný správny orgán odmietne bez zákonom stanoveného dôvodu konať, porušuje procesné práva účastníka správneho konania.

Žalovaný pri výpočte odmeny za zastupovanie neaplikoval správne ustanovenia právnych predpisov, keď vychádzal z ustanovení druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. aj napriek tomu, že žalobca bol ustanovený za zástupcu rozhodnutím súdu podľa § 30 O.s.p. ešte dňa 07.05.2005, kedy sa ustanoveným advokátom priznávala odmena podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Napadnuté rozhodnutie žalobca označil za neprípustne retroaktívne a neprimeraným spôsobom zasahujúce do už nadobudnutých práv na odmenu. Dôvodil tým, že „nárok ustanoveného advokáta na odmenu je hmotnoprávnej povahy a riadi sa právnym stavom v čase jeho ustanovenia zástupcom.“

Tento právny vzťah je svojou povahou vzťahom hmotnoprávnym, rovnako ako každý právny vzťah medzi advokátom a jeho klientom.“ Na podporu tohto tvrdenia citoval nález Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 1534/10 o tom, že nárok na priznanie odmeny ustanoveného advokáta je hmotnoprávnym nárokom. Právo advokáta na zaplatenie odmeny je hmotnoprávnej povahy a jej výška sa posudzuje podľa právneho stavu v čase vykonania úkonu právnej služby bez ohľadu na to, kedy sa rozhodne o povinnosti štátu uhradiť mu odmenu za zastupovanie. Tarifa je predpisom hmotného práva. Žalovaný o odmene advokáta nerozhoduje podľa O.s.p., pričom si zamieňa inštitút náhrady trov konania medzi účastníkmi navzájom a nárok ustanoveného advokáta na zaplatenie odmeny voči štátu.

Napadnuté rozhodnutie navyše porušuje základné práva žalobcu podľa čl. 20 Ústavy SR a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj len „Dodatkový protokol k Dohovoru“), nakoľko jeho ustanovením súdom mu vznikla legitímna nádej na nadobudnutie odmeny za vykonávané právne služby a to vo výške vyplývajúcej z právnych predpisov vzťahujúcich sa na vec v čase jeho ustanovenia. Pre úvahy o priznávaní odmeny advokátovi a spôsobe určenia jej výšky je významným momentom ustanovenia advokáta. V čase jeho ustanovenia sa zástupcom priznávala odmena podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Aplikácia neskoršie platnej právnej úpravy je možná iba za predpokladu, že k zmene došlo pre dosiahnutie dostatočne významného cieľa verejnej moci, ktorý v prejednávanej veci chýba. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 519/2010, ktorý vo vzťahu k názoru všeobecného súdu, v zmysle ktorého, ak o odmene advokáta ustanoveného súdom rozhoduje žalovaný, sa má odmena určovať podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., je podľa názoru Ústavného súdu SR potrebné „starostlivo posúdiť, či právny názor vyjadrený v súvislosti s ustálením výšky odmeny neznamena vo svojich dôsledkoch aplikáciu pravej retroaktivity...“.

V prípadoch advokátov ustanovených súdom pred 01.01.2010, o ktorých odmene nebolo rozhodnuté, sa postupuje podľa § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., avšak z tohto ustanovenia nie je zrejmé, či sa vzťahuje na všetky prípady alebo iba na tie, ak advokátov klient bol v konaní úspešný s ohľadom na náhradu trov konania voči protistrane. „V prípade, ak niet príslušných prechodných ustanovení v novelách meniacich predpisy o odmeňovaní advokátov, ktoré by riešili ich vplyv na nárok advokáta na odmenu a niet ani takéhoto dostatočne významného cieľa verejnej moci, je preto potrebné vychádzať z toho, že podmienky vzniku tohto nároku a jeho výška sa riadia predpisom účinným v čase, keď bol advokát ustanovený súdom bez ohľadu na to, že neskôr bol tento predpis zmenený.“

To, že žalovaný pri výpočte odmeny vychádzal z paušálnej výšky odmeny advokáta v zmysle druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., je v rozpore so zákonom a je založené na prísnom formalizme obhajovanom princípom viazanosti žalovaného zákonom č. 327/2005 Z. z. aj napriek princípu právnej istoty. Napadnuté rozhodnutie je v rozpore s ústavne zaručenými právami žalobcu. Správnosť argumentácie žalobcu podľa neho vyplýva z rozhodovacej praxe súdov ako aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 M Cdo 22/2008, ktoré citoval. Druhá časť tretia hlava vyhlášky č. 655/2004 Z. z. sa nevzťahuje na prípad osoby v materiálnej núdzi v občianskom súdnom konaní, kde je účastníkovi ustanovený advokát súdom v zmysle § 30 O.s.p..

III.

Vyjadrenie žalovaného

Žalovaný vo vyjadrení k žalobe navrhol túto zamietnuť.

Uviedol, že Centrum právnej pomoci vzniklo až 01.01.2006 a do 31.12.2005 advokátov ustanovovali a o ich odmene rozhodovali iba súdy podľa § 140 ods. 2 O.s.p. a podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Rozhodovanie o trovách zastúpenia podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za úkony vykonané pred 01.01.2006 by bolo rozhodovaním nad rámec žalovanému zverených právomocí. Vzhľadom na to, že do tejto vyhlášky bola druhá časť tretia hlava s názvom „Tarifná odmena advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi“ zavedená až novelou č. 649/2005 Z. z. účinnou od 01.01.2006, nie je v právomoci žalovaného priznať žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia za úkony vykonané pred zavedením tejto právnej úpravy. Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 495/2009 Z. z., ak účastníkovi súd ustanovil zástupcu, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu, ktorým je § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. V súvislosti s nemožnosťou rozhodnúť o trovách ani podľa druhej časti druhej hlavy

vyhlášky č. 655/2004 Z. z. žalovaný citoval rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 20S/66/2013 zo dňa 11.02.2014.

Žalovaný tiež vyjadril názor, že zastavenie konania v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred zavedením druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku bolo v súlade so zákonom, nakoľko vec nepatrila do jeho pôsobnosti. Túto vec súdu nepostúpil z dôvodu, že v zmysle § 20 správneho poriadku je povinný postúpiť podanie iba príslušnému správne orgánu a nie súdu. Zastavením časti konania o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia nárok nezanikol, ale žalovaný o ňom nie je oprávnený rozhodovať.

K námietke žalobcu o nesprávnom právnom posúdení veci žalovaný uviedol, že za úkony vykonané po 01.01.2006 síce priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, ale podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. bez ohľadu na to, či advokáta ustanovil žalovaný alebo súd. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. MCdo 86/2002, podľa ktorého „nárok na náhradu trov konania je procesným nárokom, hoci hmotnej povahy.“ Nárok na odmenu advokáta je procesný nárok vyplývajúci z procesných noriem a je nevyhnutné uplatniť si ho na orgáne oprávnenom o ňom rozhodovať. Je potrebné rozlišovať procesné predpisy, podľa ktorých pri rozhodovaní o uplatnenom nároku oprávnený a povinný postupuje a hmotnoprávne predpisy, podľa ktorých sa výška odmeny určuje.

Žalovaný je podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2012 orgánom oprávneným a povinným rozhodovať o nároku na odmenu ustanovených advokátov a to podľa zákona č. 327/2005 Z. z., podľa ktorého sa subsidiárne použije správny poriadok. O odmenách advokátov je oprávnený a povinný rozhodovať len podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. od 01.06.2009 a to len v prípadoch, kedy súd prizná oprávnenej osobe náhradu trov konania podľa osobitného predpisu.

V procese priznávania trov právneho zastúpenia účastníka konania alebo oprávnenej osoby existovala podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2009 tzv. dvojkoľajnosť. O odmene advokáta ustanoveného za právneho zástupcu účastníka konania rozhodnutím súdu rozhodoval do 31.12.2009 súd postupujúci podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009. Uvedenú dvojkoľajnosť potvrdzuje aj rozhodovacia prax súdov, ktorá je zrejma z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 M Cdo/22/2008 zo dňa 18.02.2010. Zákonom č. 495/2009 Z. z., ktorým sa dopĺňa O.s.p., došlo okrem iného k novelizácii § 149 ods. 2 O.s.p. a zákonodarca ňou vylúčil dvojkoľajnosť v mechanizme odmeňovania advokátov či už ustanovených súdom podľa § 30 O.s.p., alebo určených žalovaným. Žalovaný tiež argumentoval tým, že „o odmene takýchto advokátov má v zásade rozhodovať centrum, a to postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. (s odkazom na § 14a a nasl. vyhlášky č. 655/2004 Z. z.). S ohľadom na opomenutie intertemporálnych ustanovení v procesnej právnej úprave týkajúcej sa trov právneho zastúpenia v znení účinnom od 01.01.2010, ktoré by určovali režim odmeňovania súdom ustanovených advokátov pred 01.01.2010, je nutné vychádzať zo zásad procesného práva, a to, že sa aplikuje procesnoprávna norma platná a účinná v čase rozhodovania.“

Nárok na odmenu vzniká advokátovi právoplatnosťou rozhodnutia o určení alebo ustanovení a zmena právnej úpravy nemá vplyv na vznik nároku či jeho trvanie, avšak mení proces rozhodovania a vyplácania odmeny štátom. V tejto súvislosti žalovaný citoval uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 98/2010 týkajúce sa nepravnej retroaktivity, ktorá nepôsobí do minulosti. Novelizáciou § 149 ods. 2 O.s.p. sa zaviedol nový mechanizmus priznávania a vyplácania odmien do budúcnosti a jeho cieľom bolo regulovanie postupov súdov spôsobujúcich výrazné neprimeranosti pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia.

Žalovaný tiež vyjadril nesúhlas s námietkou žalobcu týkajúcou sa porušenia základného práva podľa čl. 20 Ústavy SR a čl. 1 ods. 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru. Citoval rozhodnutie ESLP vo veci Šafárik v. Slovensko, opakovane poukázal na nevyhnutnosť rozlišovania medzi nárokom advokáta na odmenu v zmysle procesnoprávných noriem a právom na odmenu podľa hmotnoprávných noriem. Nárok advokáta nezakladá ani legitímnu nádej na nadobudnutie nejakého majetku. V prípade nepriznania náhrady trov právneho zastúpenia súdom nasleduje postup podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z.

IV.

Posúdenie veci

Podľa § 244 ods. 1 O.s.p., v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. Pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia súd skúma, či žalobou napadnuté rozhodnutie je v súlade s právnym poriadkom SR, t.j. najmä s hmotnými a procesnými administratívnymi predpismi. V intenciách § 244 ods. 1 O.s.p. súd preskúma aj zákonnosť postupu správneho orgánu.

Súd v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že žalovaný postupoval správne, keď v časti náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 zastavil konanie podľa § 30 ods. 1 písm. e) správneho poriadku, nakoľko nebol príslušný vo veci konať a nemohol ju postúpiť príslušnému orgánu. Vzhľadom na to, že žalovaný vznikol až 01.01.2006 na základe zákona č. 327/2005 Z. z., až týmto dňom mu vzniklo oprávnenie aj povinnosť rozhodovať podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorá bola zavedená až novelou č. 649/2005 Z. z. účinnou od 01.01.2006. Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný by rozhodovaním o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony vykonané pred 01.01.2006 prekročil svoju právomoc, nakoľko nie je oprávnený rozhodovať o úkonoch právnej pomoci uskutočnených pred 01.01.2006, keďže v čase vykonania úkonov ešte neexistovala druhá časť tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., na základe ktorej rozhoduje.

Právomoc rozhodnúť o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006 má výlučne súd, a preto žalovaný nemohol postupovať v zmysle § 20 správneho poriadku, podľa ktorého je povinný bez meškania postúpiť podanie príslušnému správne mu orgánu, keďže súd nie je správnym orgánom. Žalovaný v napadnutom rozhodnutí síce dostatočne odôvodnil zastavenie konania s uvedením orgánu oprávneného rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané pred 01.01.2006, avšak ho priamo neupozornil na možnosť uplatnenia si ich na súde. Táto skutočnosť však nemá za následok nezákonnosť napadnutého rozhodnutia, nakoľko žalobcov nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v zastavenej časti stále trvá a jeho práva ako účastníka konania neboli porušené.

Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 495/2009 Z. z., ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu.

Dňom 01.01.2010 nadobudol účinnosť zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa aj zákon č. 327/2005 Z. z.. Táto novela priniesla výrazný posun v procese ustanovovania a následne aj odmeňovania advokátov poskytujúcich bezplatnú právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi. Jej dôsledkom bolo odstránenie tzv. dvojkolajnosti v procese priznávania odmeny advokátovi za právne zastupovanie oprávnenej osoby alebo účastníka konania, nakoľko do tejto novely bol oprávnený rozhodovať jednak súd podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009, a jednak žalovaný. Túto dvojkolajnosť potvrdzuje aj uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 M Cdo/22/2008 zo dňa 18.02.2010 citované žalobcom. Od 31.12.2009 sa jediným orgánom oprávneným rozhodovať o odmenách advokátov, ktoré vznikli po 01.01.2006, stal žalovaný bez ohľadu na to, kým bol advokát ustanovený.

Vyhláškou č. 209/2009 Z. z., účinnou od 01.06.2009, došlo k zmene vyhlášky č. 655/2004 Z. z. tak, že sa v jej druhej hlave tretej časti zaviedla paušálna odmena. Žalovaný teda priznáva advokátovi odmenu za celé konanie vo výške pevne stanovenej vyhláškou vo forme tzv. paušálu.

Podľa § 14b ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.01.2006, základná sadzba tarifnej odmeny vo veciach určenia platnosti alebo neplatnosti právnych úkonov, vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, pri ktorých sa hodnota sporu nedá určiť, je: ak ide o právny vzťah alebo právo k nehnuteľnosti 15 000 Sk (t. j. 497,91 eur).

Podľa § 14a ods. 2 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.06.2010, odmena je vo veciach upravených Občianskym zákonníkom 200 eur.

Podľa § 14a ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.06.2010, rovnaká odmena ako v odseku 2 patrí advokátovi za zastupovanie v odvolacom konaní a dovolacom konaní.

Žalovaný postupoval správne, keď pri výpočte odmeny žalobcu postupoval podľa ustanovení § 14a a nasl. vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom k 01.01.2006 a priznal mu ju vo forme paušálu. Vzhľadom na to, že predmetom konania bolo konanie o vydanie veci s príslušenstvom, za konanie na prvom stupni mu priznal paušálnu odmenu 497,91 eur podľa § 14b ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.01.2006. Za odvolacie konanie mu priznal paušálnu odmenu 200 eur podľa § 14a ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom ku dňu 01.06.2010.

Možno súhlasiť so žalobcom, že nárok na výšku odmeny advokáta je hmotnoprávnej povahy, nakoľko rozhodujúcim predpisom určujúcim výšku odmeny advokáta je predpis účinný v čase vykonania úkonu. Je však potrebné zohľadniť, že uplatnenie nároku na náhradu trov konania je procesným nárokom hmotnej povahy. To znamená, že ustanovenia o výške odmeny predstavujú hmotnoprávne ustanovenia vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktoré obsahujú zásady a pravidlá, na základe ktorých rozhoduje oprávnený orgán o výške odmeny a náhrad patriacich advokátovi za zastupovanie. Postup žalovaného ako orgánu oprávneného a povinného rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia je upravený procesnými normami a to predovšetkým § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. odkazujúcim na normy hmotného práva.

To, že nárok na náhradu trov konania je procesným nárokom hmotnej povahy, vyplýva aj z rozhodovacej činnosti súdov, napríklad z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. M Cdo 86/2002, na ktorý poukázal aj žalovaný.

Procesnoprávna stránka priznania nároku na odmenu sa teda spravuje predpisom účinným v čase, kedy bol tento nárok na odmenu uplatnený, pričom spôsob priznania nároku na odmenu určuje predpis platný v čase uplatnenia tohto nároku pre celú jeho výšku. Z uvedeného vyplýva, že zmenou predpisov majúcich za následok to, že jediným oprávneným orgánom rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom, je, že odmena advokáta sa určuje podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorá stanovuje rozsah nárokov priznávaných žalovaným pre advokátov ustanovených súdom bez ohľadu na čas ich ustanovenia, pričom ich nárok na odmenu vznikol po 31.12.2009, teda v čase, kedy jediným oprávneným orgánom rozhodovať o tom, je žalovaný.

Podľa § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z., ak oprávnenej osobe nebola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia, advokátovi prizná centrum odmenu za právne zastupovanie podľa ustanovení osobitného predpisu. To neplatí, ak advokát právo na náhradu trov konania neuplatnil riadne a včas v konaní pred súdom; v takom prípade advokátovi právo na priznanie odmeny centrom nevznikne.

Žalovaný pri rozhodovaní o trovách právneho zastúpenia postupuje podľa zákona č. 327/2005 Z. z., pričom na toto konanie sa subsidiárne aplikuje správny poriadok. Konanie o náhrade trov právneho zastúpenia už predstavuje samostatné správne konanie pred správnym orgánom, ktorým je v danom prípade žalovaný. Žalovaný postupoval v súlade so zákonom, keď na rozhodovanie o trovách právneho zastúpenia žalobcu aplikoval ustanovenia zákona č. 327/2005 Z. z. účinné v čase rozhodovania.

Podľa § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., ak účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a súd nerozhodol o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom podľa § 30 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2009 a s nárokom odkázal advokáta na centrum alebo ak o tomto súd nerozhodoval vôbec, napriek tomu, že si advokát nárok na náhradu trov právneho zastúpenia riadne a včas uplatnil, rozhodne o nárokoch advokáta podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov centrum.

Aj žalobca pripúšťa, že jediným orgánom oprávneným rozhodovať o odmene advokáta podľa zákona č. 327/2005 Z. z., je žalovaný. S ohľadom na toto tvrdenie by si mal byť žalobca vedomý toho, že žalovanému bola zverená právomoc rozhodovať iba podľa ustanovení druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Žalobca si nesprávne vykladá § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., nakoľko toto ustanovenie nestanovuje oprávnenie žalovaného rozhodovať o odmenách za zastupovanie podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale advokát si podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. iba vyčíslil nároky, o ktorých žalovaný rozhodne v zmysle druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z..

Žalovaný rozhoduje o odmenách advokáta výlučne podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorá stanovuje výšku odmien zloženú z paušálnej sumy (od 01.01.2006 do 01.06.2010 tarifnej odmeny) odvíjajúcej sa od charakteru sporu, počtu úkonov, režijných paušálov a DPH. Na základe tarifnej odmeny vyčíslenej advokátom podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyčísľuje na základe rozhodujúcich úkonov odmenu advokáta podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. V zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy SR môže žalovaný konať iba na jej základe a v jej medziach a v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom. V prípade, že by rozhodoval podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., išiel by nad rámec jemu zverenej právomoci, nakoľko podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je oprávnený rozhodovať iba súd podľa O.s.p. pri náhrade trov konania.

Skutočnosť, že žalovaný priznal žalobcovi odmenu za úkony právnej služby vykonané po 01.01.2006 podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., je procesnoprávny postup upravený § 15 zákona č. 327/2005 Z. z., keď si advokát podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z. iba vyčísľuje trovy za účelom ich priznania súdom a v súčasnosti žalovaným, ktorý je jediným orgánom oprávneným rozhodnúť o odmene advokáta, avšak výhradne podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Už zo samotného označenia „Paušálna odmena advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi vyplácaná Centrom právnej pomoci“ vyplýva, akou formou, teda paušálom, je určovaná odmena pre advokáta vyplácaná žalovaným bez rozdielu, akým orgánom bol advokát ustanovený.

Námietku žalobcu, že napadnuté rozhodnutie je neprípustne retroaktívne a neprimeraným spôsobom zasahujúce do už nadobudnutých práv na odmenu, považuje súd za nedôvodnú. Zákaz retroaktivity právnych noriem patrí medzi jeden zo znakov právneho štátu a predstavuje významnú demokratickú ochranu práv a právnej istoty (PL. ÚS 16/95). Nie každá retroaktivita je však nezlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát. V teórii a praxi sa rozlišuje tzv. pravá a nepravá spätná účinnosť (retroaktivita) právnych predpisov. Význam tohto rozlišovania je založený na skutočnosti, že pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci. Pri pravej retroaktivite zákonodarca v novom právnom predpise neuzná práva alebo povinnosti založené právnymi skutočnosťami, ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho právneho predpisu. Pri nepravej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov.

O pravú retroaktivitu, ktorá je v právnom štáte neprípustná, by šlo iba vtedy, keby žalobcovi nárok na odmenu za zastupovanie, ktorý mu vznikol ustanovením súdom a vykonaním prvého úkonu právnej služby, zmenou právnej úpravy zanikol a žalovaný by mu tento nárok nepriznal. Žalobcovi však tento nárok nezanikol a žalovaný mu priznal tie výšky odmien podľa druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktoré boli stanovené vyhláškou účinnou v čase vykonania úkonov. Vzťah medzi štátom a ustanoveným advokátom trvá a ak si advokát uplatní nárok na odmenu, štát je povinný o tomto nároku rozhodnúť, a teda v žiadnom prípade nezasahuje do žalobcom nadobudnutého práva na odmenu za zákonom stanovených podmienok. Pri rozhodovaní o uplatnenom nároku advokáta sa však už postupuje na základe nového mechanizmu.

V prejednávanej veci išlo iba o nepravú retroaktivitu nepôsobiacu do minulosti, ktorá bola použitá ako nástroj na dosiahnutie zmeny určitého právneho stavu, na ktorom mala verejnosť zvýšený záujem a išlo o významný cieľ verejnej moci. Novelizáciou § 149 ods. 2 O.s.p. sa zaviedol nový mechanizmus priznávania a vyplácania odmien do budúcnosti a jeho cieľom bolo regulovanie postupov súdov spôsobujúcich výrazné neprimeranosti pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia. V minulosti sa totiž vyskytol prípad, kedy si advokát za vykonanie dvoch úkonov právnej služby vykonaných v prospech osoby nachádzajúcej sa v materiálnej núdzi, požiadal náhradu trov právneho zastúpenia v neprimeranej výške. Práve prostredníctvom účinkov nepriamej retroaktivity sa takýto neželateľný stav snažil zákonodarca odstrániť, nakoľko priznávanie tak vysokej náhrady trov právneho zastúpenia by popieralo samotný účel právneho zastupovania osôb v materiálnej núdzi, ktoré nemajú dostatok finančných prostriedkov na právnu pomoc. Aj z dôvodovej správy k zákonu č. 495/2011 Z. z. vyplýva, že „navrhovaná právna úprava má za cieľ jednoznačne upraviť režim návratnosti vynaložených finančných prostriedkov pri poskytovaní právnej pomoci.“

V tejto súvislosti súd poukazuje na názor Krajského súdu v Banskej Bystrici vyjadrený v rozsudku č. k. 24S/1/2013-62 zo dňa 08.11.2013, podľa ktorého nárok na odmenu vznikne advokátovi až právoplatnosťou rozhodnutia o ustanovení alebo určení na zastupovanie účastníka konania, respektíve

až dňom vykonania prvého úkonu v rámci poskytovania právnej služby v konaní, avšak až po právoplatnosti rozhodnutia o ustanovení. „Zmena právnej úpravy týkajúca sa určenia orgánu, ktorý má právomoc priznávať nárok na bezplatnú právnu pomoc, resp. výšky tejto odmeny a spôsob rozhodovania a jej vyplácania môže nasvedčovať tomu, že v tomto prípade sa jedná o nepravú spätnú účinnosť právnej normy (nepriamu retroaktivitu). Nepriama retroaktivita však v konečnom dôsledku nepôsobí do minulosti, pretože akceptuje stav, ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej úpravy a tento stav rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy.“

V súvislosti s nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 519/2010, ktorý žalobca citoval, súd uvádza, že v ňom vyslovené upozornenie Ústavného súdu SR nemožno aplikovať na prejednávanú vec. Tento nález sa týkal prípadu, kedy existovala tzv. dvojkolajnosť a v tejto konkrétnej veci o priznaní odmeny a hotových výdavkov za zastupovanie advokátovi ustanovenému účastníkovi konania súdom rozhodoval všeobecný súd z dôvodu, že ním bol advokát aj ustanovený.

Námietku žalobcu ohľadom porušenia jeho základného práva podľa čl. 20 Ústavy SR a čl. 1 ods. 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru z dôvodu, že mu ustanovením súdom vznikla legitímna nádej na nadobudnutie odmeny za vykonávané právne služby a to vo výške vyplývajúcej z právnych predpisov vzťahujúcich sa na vec v čase jeho ustanovenia, súd považuje za nedôvodnú. Na jednej strane sa súd stotožňuje s tvrdením žalobcu, že jeho ustanovením mu vznikla legitímna nádej na nadobudnutie odmeny za vykonávané právne služby. Na druhej strane však nie je porušením zákona a jeho ústavných práv, keď výška nároku nie je v súlade s jeho očakávaniami, nakoľko uplatnenie nároku má procesnoprávnu povahu, a teda pre jeho priznanie je rozhodujúci právny predpis účinný v čase uplatnenia nároku. Ustanovením súdom za právneho zástupcu oprávnenej osoby vznikla žalobcovi formálna legitímna nádej na odmenu, ale samotný nárok mu vznikol až vykonávaním jednotlivých úkonov právnej služby vzhľadom na ich hmotnoprávnu povahu.

Nakoľko žalobca bol ustanovený za zástupcu oprávnenej osoby súdom a vykonal prvý úkon právnej služby, získal od štátu určitú garanciu na návratnosť vynaložených finančných prostriedkov. Tým, že štát preberá zodpovednosť za vyplatenie tejto odmeny, právny zástupca aj v prípade neúspechu oprávnenej osoby v spore získava nárok na jej vyplatenie od štátu, avšak za podmienok stanovených v právnom predpise účinnom v čase uplatnenia nároku. Žalovaný priznaním odmeny vo výške uvedenej v napadnutom rozhodnutí neporušil legitímnu nádej žalobcu na odmenu ani jeho ústavné práva tým, že mu ju nepriznal vo výške, akú očakával. Rozsah priznávanej odmeny žalovaným je limitovaný zákonnými ustanoveniami druhej časti tretej hlavy vyhlášky č. 655/2004 Z. z., podľa ktorej žalovaný postupuje a ktorých výšku zákonodarca obmedzil za účelom predchádzania vyplácania neprimerane vysokých odmien právnym zástupcom, ktorí boli ustanovení oprávneným osobám na základe rozhodnutia súdu, ktoré neboli v spore úspešné, nakoľko sú vyplácané z finančných prostriedkov štátu.

Vzhľadom na uvedené Krajský súd v Bratislave dospel k záveru, že žalobu je potrebné podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietnuť, nakoľko napadnuté rozhodnutie bolo vydané v medziach zákona a námietky žalobcu neodôvodňovali jeho zrušenie.

O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 O.s.p. a v konaní neúspešnému žalobcovi právo na ich náhradu nepriznal, rovnako ani žalovanému, ktorý podľa ustálenej judikatúry nemá v takomto prípade právo na náhradu trov konania.

Toto rozhodnutie senát Krajského súdu v Bratislave prijal pomerom hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. v znení zákona č. 33/2011 Z. z.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia, písomne, dvojmo na Krajský súd v Bratislave.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho

sa odvolateľ domáha.